

VYNUCENÉ PŘIJETÍ IFRS ČESKÝMI NEKÓTOVANÝMI PODNIKY: HODNOCENÍ PŘÍNOSŮ A NÁKLADŮ¹

10.18267/j.aop.528

David Procházka*

Abstract

Forced Adoption of IFRS by Czech Non-Listed Companies: An Assessment of Benefits and Costs

The paper deals with the effects of IFRS adoption by a specific group of companies. It focuses on the so-called forced IFRS adopters, which are such private (non-listed) companies that (a) are forced to adopt the IFRS (because their parent prepares IFRS consolidated statements) and simultaneously (b) are not permitted by the regulatory framework of a given jurisdiction to apply the IFRS in their individual financial statements on a voluntary basis. In particular, benefits and costs connected with the forced IFRS adoption by Czech private companies are assessed. The results, based on a questionnaire survey among affected companies, confirm the intuitive presumption that accounting treatment of certain items significantly differs between Czech GAAP and IFRS, which requires the use of advanced methods for the conversion of financial statements. Regardless of which conversion method is used, perceptions of both benefits and appropriateness of incurred costs vary across entities. The benefit-to-cost ratio for the two most commonly used conversion methods (spreadsheets and dual accounting software) is comparable, as the first method generates fewer benefits for lower costs and the second method is connected with more benefits, but at higher costs. Finally, the survey reveals that actual costs of IFRS adoption are higher than the expected costs regardless of the conversion method applied.

Keywords: IFRS; mandatory, voluntary and forced adoption; Czech private companies; conversion of financial statements

JEL Classification: M41

Úvod

Mezinárodní harmonizace účetního výkaznictví prostřednictvím přijetí Mezinárodních standardů účetního výkaznictví (IFRS) je důsledkem globalizace kapitálových trhů i globalizace obchodních vztahů. Investoři hledají takové příležitosti, které vyhovují jejich preferencím ohledně výnosu, rizika a likvidity. Opuštění národních hranic a investování v zahraničí může přinést vyšší výnosy anebo větší diverzifikaci rizik. Jestliže investoři neaplikují „pasivní“ přístup na bázi konstrukce optimálního portfolia a současně upřednostňují fundamentální analýzu před technickou, neobejdou se bez účetních závěrek

1 Článek je zpracován jako jeden z výstupů výzkumného projektu „Ekonomické dopady implementace IFRS ve vybraných transnitních ekonomikách“ registrovaného u Grantové agentury České republiky pod evidenčním číslem 15-01280S.

* Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta Financí a účetnictví (prochazd@vse.cz).

společností, do nichž zvažují vložit své prostředky. Mají-li ale k dispozici pouze účetní závěrky připravené podle národních účetních předpisů dané země, v níž zvažují svoji investici, může být jejich investiční rozhodnutí suboptimální [Ahearne et al., 2004; Covrig et al., 2007]. Jako kompenzaci za zvýšené informační riziko vyžadují rizikovou prémii, což prodražuje náklady kapitálu domácích subjektů. Z tohoto důvodu se objevuje u podniků ucházejících se o zahraniční kapitál silná vnitřní motivace připravovat účetní závěrky za použití mezinárodně akceptovaných principů [Ashbaugh, 2001], kterými v současnosti jsou IFRS a US GAAP. Ukazuje se, že poptávka po harmonizovaném účetním výkaznictví prostřednictvím IFRS je endogenní povahy [Dumontier a Raffournier, 1998], byť jejich celosvětové rozšíření je podmíněno tzv. síťovými efekty [Ramanna a Sletten, 2009], které si žádají existenci významného externího „spouštěcího mechanismu“. Obdobný oboustranný zájem o mezinárodně srovnatelné účetní závěrky se objevuje i mezi dodavateli a odběrateli na úrovni mezinárodního obchodu.

Ke konci roku 2015 implementovalo IFRS v určitém rozsahu přibližně 140 zemí (údaj IASB). Ekonomické dopady celosvětové účetní harmonizace jsou jednou z klíčových oblastí účetního výzkumu. O možnou klasifikaci studií se pokusili Brüggemann et al. [2013]. Empirický výzkum se převážně zabývá důsledky tzv. povinného přijetí IFRS (*mandatory adoption*), tj. dopadem na kotované společnosti, vlivem na fungování kapitálových trhů a na vývoj jeho jednotlivých charakteristik s využitím dat z veřejně dostupných účetních závěrek dle IFRS i dat kapitálového trhu. Druhá část výzkumu směřuje k odhalení důvodů pro tzv. dobrovolnou aplikaci IFRS (*voluntary adoption*) veřejně neobchodovanými podniky [Francis et al., 2008; Nobes, 2010; Bassemir, 2011; Matonti a Iuliano, 2012; Andre et al., 2012; Yang 2014]. Všechny uvedené studie se zaměřují na důvody, proč se nekotované podniky dobrovolně rozhodly přejít z národního systému účetních předpisů na výkaznictví podle IFRS ve svém statutárním účetnictví (pokud takovou možnost národní regulatorní rámec povoluje). I tyto studie pracují s veřejně dostupnými účetními závěrkami.

Obecně se účetní výzkum snaží odhalit, zda (převážně povinná) aplikace IFRS přinesla očekávané benefity a jaké jsou její náklady, a to na mikroekonomické i makroekonomické úrovni. Ukazuje se, že užitky a náklady nejsou rovnoměrně rozprostřeny mezi podniky, ani mezi zeměmi [Christensen et al., 2007], neboť vysoce kvalitní standardy negarantují automaticky vysokou kvalitu účetních závěrek. Endogenní reportingové podněty na straně firem [Skinner, 1994; Botosan, 1997; Burgstahler et al., 2006], resp. kvalita národního vynuocovacího mechanismu [Ball et al., 2000; Ball et al., 2003] jsou podstatnějšími determinanty kvalitního účetního výkaznictví. Empirické studie dospívají k závěrům, že přijetí IFRS nepřineslo očekávané užitky zemím s nefunkčním institucionálním prostředím se slabou investorskou ochranou [Daske et al., 2008; Li, 2010; Daske et al., 2013], což je i případ České republiky – viz např. Barth et al. [2008], Daske et al. [2008], Armstrong et al. [2010].

Vysvětlení, proč přijetí IFRS nemělo v České republice a v ostatních zemích střední a východní Evropy pozitivní efekt, může spočívat ve skutečnosti, že kapitálové trhy v těchto státech (s výjimkou Polska) nepředstavují důležitou platformu pro získávání kapitálu [Procházka a Pelák, 2015]. Výzkum dopadů povinného a dobrovolného přijetí IFRS ignoruje jednu velkou skupinu podniků (pravděpodobně do počtu tu největší), které musejí řešit přípravu účetních výkazů a dalších informací dle IFRS. Jedná se o ovládané podniky v konsolidačních celcích, za něž mateřské společnosti připravují konsolidovanou

účetní závěrku podle IFRS. Do analýz tato skupina zahrnována není, protože pro tyto jednotky nejsou veřejně k dispozici údaje ze závěrek sestavených v souladu s IFRS. Tento článek se proto zaměřuje na firmy na nižších úrovních konsolidačního celku, které nejsou veřejně kótované, a proto nejsou povinny připravovat statutární závěrku dle IFRS. Současně ale nemohou IFRS aplikovat dobrovolně, neboť takové právo volby regulatorní rámec nepovoluje. Ovládané účetní jednotky se nemohou zbavit povinnosti předat IFRS výkazy mateřské společnosti a současně nemohou vykazovat dobrovolně podle IFRS. Tato kombinace regulatorního rámce a režimu účetního výkaznictví je proto v příspěvku označována jako vynucená aplikace IFRS.

Účetní výzkum zaměřený na identifikaci přínosů a nákladů z aplikace IFRS se potýká se závažným metodologickým nedostatkem, a sice s nemožností přesně odhadnout skutečné náklady spojené s přechodem na IFRS. Přínosy se také mohou jevit vyššími, než ve skutečnosti jsou [Christensen, 2012]. Proto je cílem článku vyhodnotit vztah přínosů a nákladů spojených s implementací IFRS českými veřejně neobchodovanými podniky a přispět tak k rozšíření znalostí o ekonomických dopadech implementace IFRS. Nekótované podniky byly zvoleny proto, že nejsou kvůli nedostupnosti dat podrobovány extenzivnímu průzkumu, přestože tvoří výrazně největší skupinu českých podniků, kterých se používání IFRS týká. Za účelem získání potřebných dat bylo provedeno výběrové šetření formou dotazníku.

Článek je organizován následovně. Úvod zpracovává přehled literatury a stanovuje cíl článku. Kapitola 1 vymezuje okruh českých účetních jednotek, kterých se může týkat používání IFRS, a to na základě analýzy regulatorního rámce zákona o účetnictví. Regulatorní rozbor slouží jako metodologické východisko k identifikaci specifické skupiny podniků, které připravují účetní závěrku podle IFRS. Výsledky dotazníkového šetření u těchto podniků jsou prezentovány v kapitole 2. Závěr shrnuje hlavní poznatky výzkumu, uvádí jeho hlavní omezení a navrhuje možný směr budoucího výzkumu v této oblasti.

1. Vymezení okruhu českých účetních jednotek aplikujících IFRS

1.1 Analýza regulatorního rámce

Na základě poznámek, které učinil Nobes [2010], bude výchozím metodologickým bodem příspěvku analýza regulatorního rámce účetního výkaznictví v České republice. Jeho znalost je nezbytnou podmínkou pro pochopení důvodů a rozdílů mezi povinným a dobrovolným přijetím IFRS. Z analýzy vyplynou i specifika tzv. vynucené aplikace IFRS a důvody, proč je vhodné zkoumat odděleně dopady implementace IFRS u skupiny podniků, jichž se vynucená aplikace IFRS týká.

Požadavky na přípravu účetních závěrek v souladu s Mezinárodními standardy účetního výkaznictví se objevily v českém právu v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie. Podle Článku 4 Nařízení EU č. 1606/2002 musejí společnosti, které se řídí právem členských států, připravovat konsolidovanou účetní závěrku dle IFRS, jestliže k rozvahovému dni jsou jejich cenné papíry připuštěny k obchodování na regulovaném trhu jakéhokoliv členského státu. Současně s tím mohou členské státy podle Článku 5 Nařízení rozšířit povinné nebo dobrovolné užití IFRS i na jiné účetní jednotky. Pro potřeby identifikace českých podniků, kterých se výkaznictví dle IFRS týká, je nezbytná

analýza zákona o účetnictví. Národní regulaci v této oblasti je vhodné rozdělit na dvě etapy – do roku 2010 a poté.

Zákon o účetnictví se do roku 2010 zabýval účetní závěrkou dle IFRS na třech místech, a to v §19, odst. 9 (individuální závěrka), §23a, odst. 1 a §23a, odst. 2 (oba odstavce konsolidovaná závěrka). Okruh účetních jednotek, pro které byly IFRS relevantní podle dikce zákona o účetnictví platného do konce roku 2010, lze vymezit následovně.

- Konsolidovaná účetní závěrka:
 - povinně podniky, které jsou emitenty cenných papírů na regulovaných trzích EU (v souladu s Článkem 4 Nařízení);
 - dobrovolně všechny ostatní konsolidační celky, pokud se tak rozhodnou (využité právo volby dle Článku 5 Nařízení).
- Individuální účetní závěrka:
 - povinně podniky, které jsou emitenty cenných papírů na regulovaných trzích Evropské unie (využité právo volby dle Článku 5 Nařízení);
 - žádné jiné účetní jednotky ani povinně, ani dobrovolně.

Koncepce účetního výkaznictví veřejně obchodovaných podniků, která byla zakomponována do zákona o účetnictví, je zřejmá a má svoji logiku. Emitentům cenných papírů obchodovaných na burzách členských států EU, kteří musejí v souladu s Nařízením EU č. 1606/2002 připravovat konsolidovanou účetní závěrku v souladu s IFRS, bylo nařízeno aplikovat IFRS i v individuální účetní závěrce. O kapitál na burzách se obvykle ucházejí velké podniky, a proto je provázanost statutárního účetního systému s účetní závěrkou významným prvkem zabezpečujícím průkaznost účetnictví, což je vlastnost typická pro účetnictví hlásící ke kontinentální účetní tradici. Vedlejším pozitivním efektem povinnosti emitentů připravovat i individuální účetní závěrku dle IFRS je snížení administrativních nákladů na vedení účetnictví, neboť individuální účetní závěrka emitentů připravená dle IFRS je akceptována i pro další účely, které stanovuje zákon o účetnictví – zejména pro plnění obecné informační povinnosti.

Znění zákona do konce roku 2010 implicitně předpokládalo, že IFRS jsou relevantní jen pro emitenty cenných papírů. Pro ostatní účetní jednotky proto stanovil závaznou povinnost připravovat individuální účetní závěrku v souladu s českými účetními předpisy. Tato striktnost představovala komplikace pro ty české podniky, které sice nejsou přímými emitenty cenných papírů na burzách EU, ale patří do konsolidačního celku, jehož mateřská společnost takovým emitentem je. Pro potřeby sestavení konsolidované účetní závěrky mateřskou společností musejí tyto podniky poskytnout účetní závěrku a další informace podle IFRS. Prakticky se tato povinnost projevuje tím, že dotčené účetní jednotky musejí vést dvojí účetnictví, resp. musejí provádět tzv. konverzi účetní závěrky.² Statutární účetní závěrka se podle českých účetních předpisů vkládá do Sbírký listin a slouží ke všem účelům, je-li na závěrku explicitně odkazováno právními předpisy. Současně musejí být zaznamenávány i transakce podle IFRS,

2 Konverzí účetní závěrky se rozumí skutečnost, že účetní jednotka sestavuje dvě a více účetních závěrek určených pro externí uživatele, přičemž každý typ účetní závěrky je připravován v souladu s jinými účetními předpisy [Procházková, 2011].

aby podniky mohly poskytnout mateřské společnosti potřebné podklady pro sestavení konsolidované závěrky dle IFRS.

Je možné identifikovat tři základní postupy, pomocí kterých lze převést účetní závěrku sestavenou podle výchozí sady účetních standardů na alternativní účetní závěrku [Mejzlík, 2006]:

- konverze na úrovni účetních výkazů;
- konverze na úrovni obrátové předvahy (zůstatků účtů);
- konverze za využití paralelních účetních knih, tj. na úrovni účtování transakcí.

Výběr vhodné metody, která se použije pro (pravidelnou) konverzi účetní závěrky, je individuální rozhodovací úlohou každého podniku. Každá účetní jednotka musí posoudit svou konkrétní situaci, své potřeby a dostupné finanční zdroje a na základě toho zvolit přístup, který bude nejlépe odpovídat daným podmínkám a omezením. Možné přínosy (např. rozšíření informační základny; propojení účetnictví a ostatních informačních systémů) a jednorázové i opakované náklady (např. na pořízení informačních technologií, školení, mzdové náklady, zvýšené náklady na audit) se u jednotlivých podniků významně liší. Výběr vhodné metody konverze je především ovlivněn počtem a povahou rozdílů mezi českým účetním okruhem a IFRS okruhem.³ Vzhledem ke skutečnosti, že mezi oběma systémy existuje značné množství rozdílů, je u drtivé většiny českých účetních jednotek vyloučeno užití metody konverze na úrovni účetních výkazů. Volba mezi zbývajícími dvěma metodami je zásadně ovlivněna skutečností, že duální účetní systém nabízí v porovnání s konverzí na úrovni účetních zůstatků výrazně vyšší přínosy, zejména ve vztahu k množství a dostupnosti dodatečně získaných informací. Na druhé straně specializovaný účetní systém vyžaduje nezanedbatelně vyšší náklady (jak jednorázové investiční, tak pravidelné provozní). Výběr mezi těmito alternativami nelze provést bez detailní analýzy informačních potřeb zvnějšku i vnitřku dané účetní jednotky a bez zhodnocení předpokládané efektivnosti vynaložených prostředků.

Novela zákona o účetnictví účinná od 1. ledna 2011 rozšiřuje okruh účetních jednotek, které mohou používat IFRS pro sestavení individuální účetní závěrky. Z hlediska formálního došlo k nahrazení §19, odst. 9 novým §19a. Konkrétně dle odstavce 7 může účetní jednotka, která je povinna podrobit se sestavení konsolidované účetní závěrky za použití IFRS, rozhodnout o použití IFRS pro účtování a sestavení své individuální účetní závěrky. Obdobnou možnost nabízí i odstavec 8 pro individuální účetní závěrku konsolidující společnosti, která sestavuje konsolidovanou účetní závěrku podle IFRS dobrovolně. Okruh účetních jednotek, pro které jsou IFRS relevantní podle dílce zákona o účetnictví platného od roku 2011, lze vymežit následovně.

- Konsolidovaná účetní závěrka:
 - povinné podniky, které jsou emitenty cenných papírů na regulovaných trzích EU;
 - dobrovolně všechny ostatní konsolidační celky, pokud se tak rozhodnou.

3 Studie [PwC, 2013], která se věnuje zásadním rozdílům mezi českými účetními předpisy a IFRS, obsahuje 82 stránek. Je tedy zřejmé, že konverze účetní závěrky není triviální záležitostí a volba vhodné metody si žádá náležitou analýzu.

- Individuální účetní závěrka:
 - povinně podniky, které jsou emitenty cenných papírů na regulovaných trzích Evropské unie;
 - dobrovolně účetní jednotky, jejichž účetní závěrky jsou konsolidovány dle IFRS.

Podniky, jejichž mateřské společnosti byly emitentem cenných papírů na regulovaných trzích EU, musely podle původní zákonné úpravy povinně sestavovat svoji individuální účetní závěrku dle českých předpisů (a interně připravovat i závěrku dle IFRS). Po novele zákona se mohou rozhodnout, zda budou pokračovat ve vedení dvojího účetnictví, anebo i pro statutární účely budou připravovat individuální účetní závěrku v souladu s IFRS.⁴ Samotné rozhodnutí, který z dvou možných režimů zvolit, ovlivňuje řada faktorů. Kromě nákladů na vedení účetnictví a přípravu všech vyžadovaných výstupů má rozhodující roli i ta skutečnost, že pro zjištění základu daně z příjmů právnických osob je zisk podle IFRS irelevantní a vždy se musí spočítat zisk podle českých účetních předpisů, který se následně upravuje pro zjištění daňové povinnosti [Molín a Jirásková, 2014]. Z uvedeného vyplývá, že problém konverze účetní závěrky dle ČÚS na IFRS (resp. opačně) zůstává pro dotčené podniky nadále nezbytností.

1.2 Odhad počtu účetních jednotek provádějících konverzi účetní závěrky

Okruh českých podniků, kterých se může konverze české účetní závěrky na IFRS dotýkat, je tedy poměrně široký. Minimální rozsah lze odvodit od počtu dceřiných společností těch podniků, které jsou veřejně obchodované na burzách vyžadujících po emitentech předložení konsolidované účetní závěrky dle IFRS. Dle údajů IASB by to znamenalo prozkoumat účetní závěrky na burzách cenných papírů ve více než 100 státech, které po emitentech veřejně obchodovaných cenných papírů vyžadují právě přípravu IFRS závěrky. Jenom v Evropské unii by se to týkalo více než 8 000 podniků. S ohledem na úžitky a náklady na získání této informace není možné provést vyčerpávající šetření. Proto se náš průzkum omezil na Burzu cenných papírů Praha. Společnosti, jejichž cenné papíry byly na BCPP obchodované k 31. 12. 2012, kontrolovaly dle konsolidovaných účetních závěrek celkem 334 jiných českých firem. Toto číslo lze považovat za dolní hranici počtu podniků, které musí řešit otázku konverze účetní závěrky. Horní hranici lze hrubým odhadem odvodit pomocí údajů o organizační struktuře národního hospodářství, které sleduje Český statistický úřad. Podíl českých podniků pod zahraniční kontrolou je znázorněn v tabulce 1; v roce 2012 činil přibližně 36% ze všech evidovaných podnikatelských subjektů. Reálně to může znamenat, že jistou formu konverze české účetní závěrky (úplná konverze u významných podniků, příp. vybrané údaje za menší společnosti) na účetní závěrku sestavenou dle jiných předpisů může provádět téměř 200 tisíc českých podniků.

4 Ke konci roku 2014 tuto možnost využilo přibližně 25 podniků. Kromě toho se na dobrovolný přechod na IFRS připravuje i skupina Agrofert, což by znamenalo přibližně dalších 170 českých podniků.

Tabulka 1 | Počet a podíl českých společností pod zahraniční kontrolou

Rok	2005	2006	2007	2008
Počet společností	358 711	379 153	406 802	440 286
Pod zahraniční kontrolou	130 961	140 518	154 251	173 222
Podíl	37 %	37 %	38 %	39 %
Rok	2009	2010	2011	2012
Počet společností	471 779	498 044	518 789	537 780
Pod zahraniční kontrolou	192 332	199 918	190 618	195 854
Podíl	41 %	40 %	37 %	36 %

Zdroj: vlastní výpočet dle https://www.czso.cz/csu/czso/res_cr

Skutečný počet českých podniků, kterých se týká nutnost konverze účetní závěrky, bude určitě vyšší než dolní hranice. Zjištěné číslo 334 doplní české dceřiné společnosti zahraničních subjektů, které jsou obchodovány na ostatních burzách vyžadujících IFRS. Dále budou připadat v úvahu i ty dceřiné společnosti patřící do mimoburzovních konsolidačních celků, které sestavují závěrku dle IFRS dobrovolně (např. nekotovaná mateřská společnost se sídlem v ČR) nebo povinně (např. nekotovaná mateřská společnost se sídlem na Slovensku). Obdobně ani horní hranice určená dle údajů o struktuře vlastnictví českých podniků nepředstavuje konečné číslo. To může být na jedné straně navyšováno o ty české společnosti na nižších úrovních konsolidační pyramidy, které jsou pod kontrolou českých subjektů, přičemž tyto jsou dále plně nebo z části vlastněné jinými domácími nebo zahraničními podniky, které vykazují dle IFRS. Na druhou stranu by bylo potřeba z uvedeného čísla vyloučit všechny mikro- a malé české podniky vlastněné zahraničními vlastníky (a to především fyzickými osobami), kteří obvykle nevyžadují přípravu kompletní účetní závěrky v souladu s jinými účetními předpisy, neboť jim česká účetní závěrka plně dostačuje. V neposlední řadě problematiku konverze účetní závěrky nebudou muset primárně řešit organizační složky (provozovny) zahraničních subjektů, které sice vstupují do statistik ČSÚ, ale jejich účetnictví je součástí účetního systému zahraničního subjektu. Horní hranice bude tedy významně nižší. Kvalifikovaným odhadem lze předpokládat, že se počet nekotovaných českých podniků, které připravují účetní závěrku dle IFRS, pohybuje v rozmezí 2 000 až 20 000.

2. Výsledky a diskuze

2.1 Popis výběrového vzorku

Velká část veřejně neobchodovaných českých podniků se nemůže vyhnout povinnosti sestavovat dvě sady účetních výkazů. Účetní závěrka podle zákona o účetnictví a navazujících předpisů, která slouží primárně pro daňové potřeby a dle volby účetní jednotky i pro potřeby statutární, je doprovázena též přípravou účetní závěrky dle IFRS pro potřeby konsolidační. Dvojitý výkaznictví vyvolává dodatečné náklady; na druhou stranu IFRS reporting představuje dodatečný zdroj užitečných účetních informací. Vyhodnocení užitek

a nákladů IFRS reportingu, metod konverze účetní závěrky a identifikace významných rozdílů mezi českým a IFRS účetnictvím bylo předmětem dotazníkového šetření mezi vybranými českými podniky.

Na základě statistik databáze Creditinfo byly vybrány české podniky pod zahraniční kontrolou, z kterých byly vyloučeny veřejně obchodované společnosti. Pro účely výzkumu byla zahraniční kontrola vymezena jako alespoň 50% podíl zahraničního vlastníka na základním kapitálu českého podniku. Do výběrového souboru byly zahrnuty podniky s tržbami nad 50 mil. Kč.⁵ U vzorku lze předpokládat, že vybrané společnosti musejí připravovat dvě sady účetních závěrek – dle českých účetních předpisů pro statutární účely a dle IFRS (příp. US GAAP nebo jiných národních zahraničních předpisů) pro konsolidační účely. Náhodným výběrem bylo vybráno celkem 300 společností. Protože účelem výzkumu je získat přímou odezvu od osob (finanční ředitelé, ekonomičtí ředitelé, hlavní účetní, vedoucí controllingu) zodpovědných za účetní výkaznictví, byly vyhledány ve veřejných zdrojích přímé kontakty na tyto osoby, což se povedlo ve 154 případech.

Respondenti byli požádáni o vyplnění on-line dotazníku, který zahrnoval vybraná účetní data z české i IFRS závěrky, údaje o nákladech na konverzi účetní závěrky, otázky týkající se metod konverze účetní závěrky a dotazy na hlavní rozdíly mezi oběma účetními okruhy. Celkem bylo obdrženo 41 vyplněných dotazníků (tj. míra návratnosti 27 %), z nichž bylo při analýze výzkumných témat vyloučeno šest. Čtyři dotazníky byly vyloučeny, neboť dané podniky pro mateřskou společnost připravují účetní závěrku podle US GAAP. Dvě společnosti byly z analýzy vyloučeny, protože – navzdory předpokladům – se jim netýkala povinnost podrobit se konsolidaci.⁶

2.2 Popisné statistiky

První část dotazníku se týkala kvantifikace rozdílů mezi klíčovými účetními údaji mezi oběma účetními okruhy. Tabulka 2 shrnuje průměrné a střední hodnoty celkových aktiv, vlastního kapitálu, tržeb z hlavní výdělečné činnosti a čistého zisku v účetní závěrce sestavené dle českých účetních standardů a v závěrce dle IFRS u zkoumaných jednotek.

Tabulka 2 | Popisné statistiky vybraných účetních ukazatelů podle ČÚS a IFRS (v tis. Kč)

ČÚS	Celková aktiva	Vlastní kapitál	Výnosy	Čistý zisk
Průměr	6 022 617	2 407 923	8 748 228	324 321
Medián	2 600 251	698 142	4 409 397	119 113
IFRS	Celková aktiva	Vlastní kapitál	Výnosy	Čistý zisk
Průměr	5 320 329	2 413 918	8 172 075	305 730
Medián	2 309 802	774 984	3 476 546	101 752

Zdroj: vlastní výpočty

5 Tj. více než 2 mil. €. Z analýzy jsou tedy vyloučeny tzv. drobné podniky, u kterých nelze předpokládat konverzi účetní závěrky z důvodů uváděných v kapitole 1.2.

6 Dotazníky proto neobsahovaly údaje dle IFRS a ani odpovědi na otázky týkající se implementace IFRS. Proto byly z analýzy vyloučeny.

Průměrné hodnoty a mediány se liší především z důvodu rozmanité odvětvové příslušnosti podniků ve výběrovém vzorku. V další fázi byl u každého podniku vypočten absolutní rozdíl dané položky v českých a IFRS výkazech; tabulka 3 obsahuje průměry a mediány těchto absolutních rozdílů.

Tabulka 3 | Individuální rozdíly mezi vybranými účetními ukazateli mezi ČÚS a IFRS (v tis. Kč)

Absolutní rozdíly	Celková aktiva	Vlastní kapitál	Výnosy	Čistý zisk
Průměr	1 167 157	179 410	606 946	37 475
Medián	64 675	2 077	3 846	5 370
Relativní rozdíly	Celková aktiva	Vlastní kapitál	Výnosy	Čistý zisk
Průměr	19,4 %	7,5 %	6,9 %	11,6 %
Medián	2,5 %	0,3 %	0,1 %	4,5 %
P-hodnoty	Celková aktiva	Vlastní kapitál	Výnosy	Čistý zisk
Test středních hodnot	0,796	0,996	0,910	0,914
Wilcoxonův test	0,981	0,925	0,589	0,622

Zdroj: vlastní výpočty

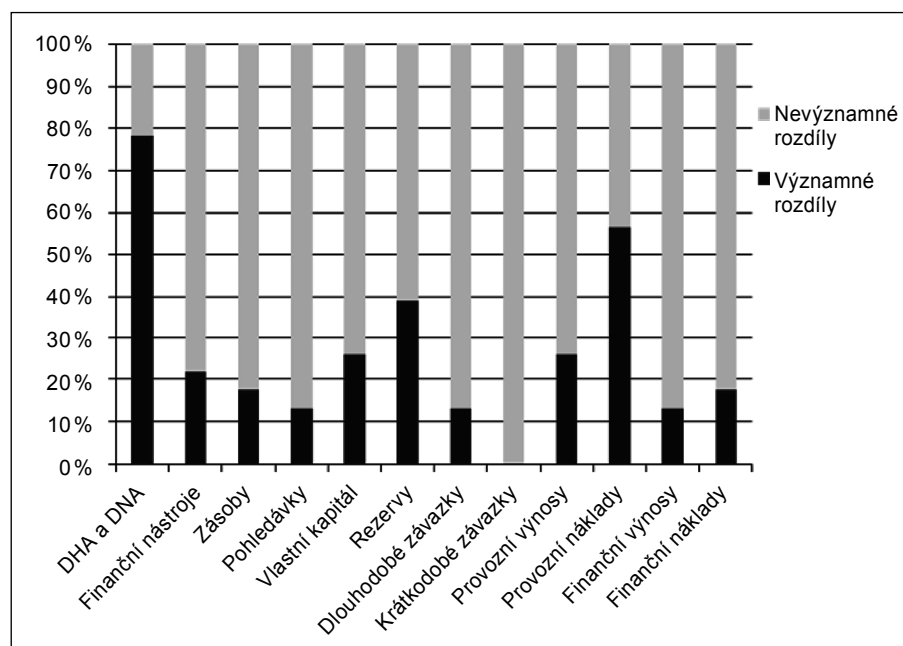
Mediány absolutních rozdílů jsou relativně blízko nule, proto lze soudit, že u analyzovaného souboru podniků se uvedené údaje v účetní závěrce dle IFRS (u hlavních účetních kategorií) příliš neodchylují od hodnot v závěrce dle českých účetních předpisů. Výsledky Wilcoxonova párového testu jsou v souladu s tímto prvotním poznatkem. Na základě vypočtených p-hodnot testového kritéria (viz tab. 3) nelze totiž u žádné ze čtyř účetních položek zamítnout nulovou hypotézu o shodnosti mediánů příslušných hodnot zjištěných podle českých předpisů, resp. dle IFRS. Naopak průměrné hodnoty absolutních rozdílů jsou relativně více vzdálené od nuly. Přesto ani testy shody dvou středních hodnot neumožňují – byť na 5% hladině – zamítnout nulovou hypotézu o tom, že v průměru jsou obě částky ve zkoumané populaci stejné. Na první pohled významné rozdíly u průměrných hodnot jsou způsobeny několika málo společnostmi, u kterých obě sady předpisů vedou k diametrálně odlišným výsledkům.⁷

Analýza na základě agregovaných ukazatelů celkových aktiv, vlastního kapitálu, výnosů a čistého zisku neprokázala statisticky významné rozdíly mezi hodnotami těchto ukazatelů určenými v souladu s českými účetními předpisy v porovnání s IFRS. Toto empirické zjištění není v souladu s předpokladem o významných odlišnostech v prezentovaných částkách, který vyplývá z velkého množství rozdílně řešených dílčích oblastí účetního výkaznictví v obou systémech (viz již výše zmíněná studie PwC [2013]). Kromě menší velikosti zkoumaného vzorku může být příčinou tohoto rozporu věcný faktor. Tři ze

⁷ Nejextrémnější odchylka se vyskytla u jednoho podniku v oblasti velkoobchodu, u něhož se rozdíl mezi výnosy v českém účetnictví a IFRS závěrce lišil téměř o 98 % (hodnotově 9 mld. Kč). Příčinou je rozdílný přístup k ocenění výnosů na hrubé versus čisté bázi v obou systémech. Je pochopitelné, že takový rozdíl musí naprosto vychýlit jakékoliv ukazatele pracující s tržbami.

čtyř zkoumaných položek jsou totiž agregované povahy a rozdíly jednotlivých dílčích položek výkazů se mohou vzájemně kompenzovat. Reálný rozsah rozdílů mezi oběma systémy proto může být větší, než vyplývá z předchozího rozboru. Oporu pro toto tvrzení poskytuje i graf 1 zachycující oblasti, ve kterých účetní jednotky evidují největší rozdíly mezi oběma okruhy. Z výsledků vyplývá, že nejpodstatnější rozdíly existují u dlouhodobých hmotných/nehmotných aktiv (78 % podniků), provozních nákladů (56 %) a rezerv (39 %).

Graf 1 | Rozdíly v účetním zobrazení vybraných oblastí dle ČÚS a IFRS

Zdroj: vlastní výpočty

Velký počet nezanedbatelných rozdílů v dílčích oblastech účetního výkaznictví znamená, že ačkoli se celkové agregátní hodnoty nemusejí v daném období příliš lišit, mohou existovat zásadní rozdíly ve vypovídací schopnosti jednotlivých položek účetní závěrky, které následně ovlivní celkové vyhodnocení ekonomické kondice podniku. Např. (a) rezervy nevykázané v české závěrce a povinně vykazované v závěrce dle IFRS a současně (b) vyšší ocenění dlouhodobých obchodních závazků v českém účetnictví v nominální hodnotě na rozdíl od nižší současné hodnoty dle IAS 39 způsobí, že celkové dluhy, vlastní kapitál i zisk budou přibližně stejné v obou systémech, ale se zásadně odlišným informačním potenciálem.

2.3 Metody konverze

Vyhodnocení přínosů i nákladů, které podnikům přinesla implementace IFRS, závisí mj. i na metodě konverze účetní závěrky. Konverze na úrovni přetřídění účetních výkazů není pro české podmínky vhodná kvůli velkému množství rozdílů mezi oběma okruhy, což

potvrdily i odpovědi v dotazníkovém šetření. Podíl podniků přiklánějících se k tabulkovým procesorům (tj. Excel, apod.), resp. k duálnímu účetnímu softwaru, který umožňuje účtovat současně jak dle českých předpisů, tak dle IFRS, je srovnatelný (tabulka 4). Využití tabulkových procesorů je častější u menších společností, zatímco specializovaný software je naopak běžnější u velkých podniků.

Tabulka 4 | Metody konverze účetní závěrky dle ČÚS na závěrku dle IFRS

Metoda konverze	Počet	Podíl
Přetřídění výkazů	2	5,7 %
Tabulkové procesory	17	48,6 %
Duální účetní SW	16	45,7 %
Celkem	35	100,0 %

Zdroj: vlastní výpočty

Na volbu vhodné metody konverze může mít vliv i četnost přípravy IFRS závěrky během roku. Kromě podkladů pro sestavení roční konsolidované účetní závěrky může mateřská společnost vyžadovat častější předávání údajů podle IFRS, ať pro sestavení mezitímních závěrek, nebo pro potřeby interního řízení koncernu. Frekvenci IFRS reportingu českých společností vůči mateřskému podniku shrnuje tabulka 5.

Tabulka 5 | Frekvence IFRS reportingu

Frekvence	Počet	Podíl
Měsíčně	24	68,6 %
Čtvrtletně	4	11,4 %
Pololetně	4	11,4 %
Ročně	3	8,6 %
Celkem	35	100,0 %

Zdroj: vlastní výpočty

Vysoká frekvence sestavování účetních závěrek dle IFRS je hlavním důvodem, proč je zejména u velkých podniků implementován účetní software, který umožňuje paralelní vedení obou okruhů finančního účetnictví. Nutno ovšem upozornit, že v mnoha případech nemají české podniky pravomoc rozhodnout o technickém řešení konverze účetní závěrky. Mateřské společnosti usilují o integraci informačních systémů, aby měly na jednom místě a pokud možno on-line přístupné veškeré potřebné informace za všechny podniky konsolidačního celku. Zavádějí proto integrované reportingové, konsolidační a dokonce i účetní programy, které používají všechny podniky ve skupině.

2.4 Přínosy a náklady IFRS reportingu

S metodou konverze účetní závěrky souvisejí i náklady na IFRS reporting v rámci skupiny. Součástí tohoto okruhu dotazníku byly proto i otázky, jak dlouho trvá příprava účetní závěrky dle IFRS a kdo se na ní podílí. Dodatečné úkony související s přípravou IFRS závěrky zabírají jeden pracovní člověkotýden (medián), resp. téměř dva pracovní člověkotýdny (průměr) v závislosti na velikosti podniku a rozsahu předávaných informací. Zajímavý je okruh osob, které se na konverzi účetní závěrky podílejí. Ve dvou případech byla uvedena externí účetní firma. Z hlediska interních zaměstnanců to bývá nejčastěji IFRS specialista (12 krát), controller (9 krát), hlavní účetní (8 krát). Ve 4 případech se zpracováním IFRS závěrky zabývá dokonce i finanční ředitel.

Tabulka 6 | Finanční a časová náročnost IFRS reportingu

	Jednorázové náklady (tis. Kč)	Pravidelné náklady (tis. Kč)	Příprava IFRS závěrky (člověkohodiny)
Průměr	698	521	78
Medián	200	275	45

Zdroj: vlastní výpočty

Účetní jednotky byly s ohledem na metodu konverze požádány o vyčíslení počátečních nákladů, které musely vynaložit při implementaci reportovacího systému na bázi IFRS, i o vyčíslení opakujících se nákladů na pravidelnou přípravu IFRS závěrek. Pro větší vypovídací schopnost byly ze získaných dat vypočítány statistiky průměru i mediánu (opět se ve zkoumaném vzorku společností vyskytují některé extrémní hodnoty). Průměrné náklady na prvotní zavedení IFRS reportingu se pohybují u zkoumaných společností okolo částky 700 tis. Kč (medián ale činí jen 200 tis. Kč). Rozdíl mezi mediánem a průměrem existuje i u pravidelných nákladů na přípravu účetních závěrek dle IFRS v jednotlivých obdobích.

V relativním vyjádření se náklady spojené s implementací IFRS do vnitřního informačního systému pohybují okolo 0,05 % celkových tržeb. To je nižší částka, než kterou uvádí výzkum ICAEW [2007] na vzorku srovnatelně velkých evropských podniků. Odlišná výše nákladů v české podnikové praxi může být dána tím, že účetní jednotky nejsou schopny přesně vyčíslit veškeré náklady vyvolané konverzí účetní závěrky.⁸ Druhým důvodem této odlišnosti je skutečnost, že veškeré náklady nebo jejich významnou část hradí zahraniční mateřské společnosti.⁹ I přes relativně nižší částku vynaloženou na zavedení a fungování IFRS reportingu českými společnostmi oproti těm zahraničním,

8 Jeden z respondentů neuvedl náklady na prvotní implementaci IFRS reportingu, neboť konverze účetní závěrky je v daném podniku řešena duálním účetním softwarem v rámci komplexního ERP systému. Pořizovací cena uvedeného informačního systému byla dle vyjádření respondenta velmi vysoká a mj. zahrnuje i modul pro účtování podle IFRS.

9 Celkem 8 respondentů uvedlo, že nejsou schopni zcela přesně odhadnout celkové náklady na zavedení a provozování IFRS reportingu, neboť volbu v daném podniku nečinili oni a ani nenesou veškeré relevantní náklady, které vynaložila mateřská společnost.

respondenti soudí, že skutečné náklady předčily očekávané. Tento empirický poznatek pro českou praxi odpovídá i závěrům studie Morris et al. [2014].

Implementace IFRS si vyžádala nezanedbatelné náklady, a proto jsou u respondentů zkoumány i potenciální přínosy používání dodatečné sady účetních informací, a to na základě subjektivně vnímaného vztahu mezi užitky a náklady plynoucími ze zavedení IFRS reportingu v jejich společnosti.

Tabulka 7 | Vztah užitků a nákladů plynoucích ze zavedení IFRS reportingu

Frekvence	Počet	Podíl
Užitky výrazně nižší než náklady	9	25,7 %
Užitky mírně nižší než náklady	6	17,1 %
Užitky srovnatelné s náklady	13	37,1 %
Užitky mírně vyšší než náklady	5	14,3 %
Užitky výrazně vyšší než náklady	2	5,7 %
Celkem	35	100,0 %

Zdroj: vlastní výpočty

I když zavedení IFRS reportingu přineslo pozitivní efekty účetním jednotkám, individuální posouzení situace odpovědnými osobami naznačuje, že náklady na přípravu dvou sad účetních výkazů spíše převažují nad přínosy z dostupnosti dodatečné informační základny (42,8 % odpovědí „náklady větší než přínosy“ vs. 20,0 % reakcí „benefity vyšší nákladů“ – viz Tab. 7). Bližší prozkoumání odpovědí odhaluje, že vzájemný vztah výnosů a nákladů do značné míry závisí i na zvolené technické variantě konverze účetní závěrky v konkrétním podniku. Konverze účetní závěrky za využití duálního účetního systému poskytuje možnost vést paralelně účetní záznamy jak dle ČÚS, tak i dle IFRS. Výhody této metody oproti metodě konverze účetní závěrky využívající pouze tabulkové procesory jsou zřejmé. Ovšem náklady na implementaci sofistikovaných ERP systémů jsou značné. Tabulka 8 zachycuje průřezové vnímání užitků a nákladů IFRS reportingu s ohledem na metodu konverze účetní závěrky aplikovanou danou účetní jednotkou.

U nejjednodušší metody konverze jsou výsledky poměrně jednoznačné. Konverze účetní závěrky na úrovni přetřídění českých účetních výkazů na výkazy dle IFRS je možná v situaci, kdy mezi oběma systémy neexistují rozdíly; pak nemohou IFRS výkazy přinést žádná dodatečná pozitiva. V tomto případě IFRS vyvolává pouze náklady (především časové) na překlopení výkazů.

U zbývajících dvou metod konverze účetní závěrky již závěry tak jednoznačné nejsou, nicméně zůstávají v souladu s předchozími zjištěními. Většina účetních jednotek považuje užitky a náklady za srovnatelné. Výsledky průzkumu vedou k závěru, že metoda konverze účetní závěrky na úrovni obratové předvahy s využitím tabulkových procesorů je sice výrazně levnější, nicméně neposkytuje dostatek dodatečných užitečných informací. IFRS informace jsou totiž dostupné jen v předdefinovaném tabulkovém formátu používaném pro konverzi účetní závěrky a není možné je dále desagregovat podle

potřebných kritérií. Naopak konverze účetní závěrky, která probíhá paralelním vedením účetních knih jak dle českých předpisů, tak dle IFRS, nabízí široké spektrum velmi detailních informací, ovšem za cenu vyšších nákladů (jak jednorázových implementačních, tak i pravidelných provozních). Odpovědi respondentů ovšem naznačují, že na základě kritéria „výkon/cena“ poskytuje implementace komplexního účetního systému mírně lepší výsledky, což odpovídá i závěrům studie [Jermakowicz a Gornik-Tomaszewski, 2006]. Fischerův přesný test, jehož p-hodnota se rovná 0,819, přesto neprokazuje, že by rozdíl ve vnímání vzájemného vztahu užiteků a nákladů mezi oběma metodami (zachycený v tab. 8) byl statisticky významný.

Tabulka 8 | Vztah užiteků a nákladů ze zavedení IFRS reportingu

Metoda konverze	Užitky versus náklady					Celkem
	I	II	III	IV	V	
Přetřídění výkazů	50,0 %	50,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	2
Tabulkové procesory	23,5 %	23,5 %	35,3 %	11,8 %	5,9 %	17
Duální účetní SW	25,0 %	6,3 %	43,8 %	18,8 %	6,3 %	16
Celkem	x	x	x	x	x	35

Vysvětlivky: I – Užitky jsou výrazně menší než náklady; II – Užitky jsou mírně menší než náklady; III – Užitky jsou srovnatelné s náklady; IV – Užitky jsou mírně větší než náklady; V – Užitky jsou výrazně větší než náklady

Zdroj: vlastní výpočty

Obrázek 1 | Výsledky Fischerova přesného testu pro srovnání užitečnosti jednotlivých metod konverze účetní závěrky

```
data<- read.table(„Data.txt“,header=T)
fisher.test(data,simulate.p.value=T,B=1e5)
  Fisher's Exact Test for Count Data with simulated p-value (based on 1e+05 replicates)
data: data
p-value = 0.819
```

Zdroj: vlastní výpočty s využitím programu R

Závěr

Analýza dopadů spojených s implementací IFRS na úrovni českých nekotovaných podniků odhalila následující skutečnosti. (1) Přestože se na úrovni agregovaných údajů (celková aktiva, vlastní kapitál, výnosy, čistý zisk) nevyskytují statisticky významné rozdíly mezi částkami vykazovanými podle českých účetních předpisů v porovnání s částkami podle IFRS, v dílčích účetních oblastech (zejména dlouhodobá aktiva, rezervy, provozní náklady) se vykazované hodnoty výrazně liší, což je v souladu s očekáváními na základě obsahového porovnání obou systémů účetního výkaznictví. (2) Relativně vysoký počet rozdílů v obou systémech má vliv i na metodu konverze účetní

závěrky z ČÚS na IFRS. Nejjednodušší varianta (tj. přetřídění výkazů) není v podstatě využívána; dotčené podniky preferují konverzi na úrovni obrátové předvahy, příp. využívají duální účetní software. (3) Implementace účetního softwaru, který umožňuje současně účtovat transakce v obou systémech, přináší společnostem vyšší užítky (především díky vyšší informační databázi) než metoda využívající tabulkové procesy. (4) Vzájemné porovnání užítků a nákladů mezi těmito dvěma metodami ovšem neodhalilo statisticky významné rozdíly, neboť vyšší přínosy z implementace IFRS za využití duálního účetního softwaru jsou doprovázeny výrazně vyššími náklady na jeho pořízení i provozování.

Aplikovaný metodologický přístup na bázi dotazníkového šetření je spojen s třemi hlavními omezeními. Na rozdíl od povinného přijetí IFRS veřejně obchodovanými podniky a dobrovolného přijetí IFRS ostatními podniky (umožňuje-li jim použít IFRS ve statutární závěrečné národní regulační rámec účetního výkaznictví) nejsou pro vynucenou aplikaci IFRS týkající se neobchodovaných společností na nižších úrovních konsolidačních celků k dispozici veřejně dostupná data z jejich IFRS závěrek předávaných mateřské společnosti pro potřeby konsolidace. Jedinou možností, jak tato data získat, je přímo požádat dotčené společnosti o jejich poskytnutí, např. formou dotazníkového šetření. Tato vědecká metoda je obvykle doprovázena možnou nereprezentativností výběrového vzorku, neboť respondenti nechtějí vždy odhalovat veškeré soukromé informace (zejména negativního charakteru), a šetření se proto neúčastní. I druhé omezení se vztahuje k obecnému nedostatku dotazníkového šetření, kdy není přesně známo, kdo dotazník vyplňuje a zda má k odpovědím na otázky potřebnou kvalifikaci. Tento nedostatek byl eliminován tím, že byly vyhledány kontakty na osoby přímo zodpovědné za účetní výkaznictví. Provedená restrikce původního výběrového vzorku mohla tak opět vést k jeho nereprezentativnosti, pravděpodobně ovšem v menším rozsahu, než u prvního omezení. Třetím limitujícím faktorem empirického výzkumu v této oblasti je skutečnost, že není přesně znám základní soubor podniků, kterých se vynucená aplikace IFRS podle požadavků mateřské společnosti týká. Ten je determinován obsahem regulačních předpisů a současně požadavky na účetní výkaznictví, kterým čelí mateřská společnost v jurisdikci, v níž má své sídlo.

Na základě analýzy regulačního rámce českého účetnictví a konkrétně změny zákona o účetnictví, který od roku 2011 rozšiřuje okruh účetních jednotek s možností dobrovolné aplikace IFRS ve statutární individuální účetní závěrečné, lze odhalit i možné téma pro budoucí výzkum. Tím je identifikace faktorů, na jejichž základě se nekotované podniky spadající do konsolidovaných celků používajících IFRS rozhodnou (ne)využít práva volby přejít v individuální závěrečné z ČÚS na IFRS. Jinak řečeno, v kontextu různých modelů aplikace IFRS by měly být předmětem budoucího výzkumu důvody, proč se podniky rozhodnou zůstat v režimu vynuceného přijetí IFRS namísto režimu dobrovolného přijetí IFRS, resp. proč se rozhodnou dobrovolně aplikovat IFRS jako statutární režim účetního výkaznictví. Významným faktorem při tomto rozhodování může být novelizace zákona o účetnictví (od roku 2016), která zvětšuje rozsah zveřejňovací povinnosti (např. nově o povinnost sestavit výkaz peněžních toků a výkaz o změnách ve vlastním kapitálu) u středních a velkých podniků. Do této skupiny podniků spadají mj. i jednotky zahrnuté do zkoumaného vzorku v tomto článku. Uvedená novela zvýší náklady na přípravu české účetní závěrky, a sníží tedy očekávané náklady na případný přechod na IFRS ve statutárním účetnictví.

Literatura

- AHEARNE, A. G., GRIEVER W. L. a WARNOCK, F. E., 2004. Information Costs and Home Bias: An Analysis of US Holdings of Foreign Equities. *Journal of International Economics*. 62(2), 313–336. ISSN 00221996.
- ANDRE, P., WALTON, P. a YANG, D., 2012. Voluntary Adoption of IFRS: A Study of Determinants for UK Unlisted Firms [online]. [cit. 1. 12. 2014]. Dostupné z: <https://halshs.archives-ouvertes.fr/hal-00935013/document>
- ARMSTRONG, CH. S., BARTH, M. E., JAGOLINZER, A. D. a RIEDL, E. J., 2010. Market Reaction to the Adoption of IFRS in Europe. *The Accounting Review*. 85(1), 31–61. ISSN 00014826.
- ASHBAUGH, H., 2001. Non-US Firms' Accounting Standard Choices. *Journal of Accounting and Public Policy*. 20(2), 129–153. ISSN 02784254.
- BALL, R., KOTHARI, S. P. a ROBIN, A., 2000. The Effect of International Institutional Factors on Properties of Accounting Earnings. *Journal of Accounting and Economics*. 29(1), 1–51. ISSN 01654101.
- BALL, R., ROBIN, A. a WU, J. S., 2003. Incentives versus Standards: Properties of Accounting Income in Four East Asian Countries. *Journal of Accounting and Economics*. 36(1–3), 235–270. ISSN 01654101.
- BARTH, M. E., LANDSMAN, W. R. a LANG, M. H., 2008. International Accounting Standards and Accounting Quality. *Journal of Accounting Research*. 46(3), 467–498. ISSN 00218456.
- BASSEMIR, M., 2011. Why Do Private Firms Adopt IFRS? [online]. [cit. 12. 7. 2015]. *SSRN Electronic Journal*. Dostupné z: DOI: 10.2139/ssrn.1896283
- BOTOSAN, Ch. A., 1997. Disclosure Level and the Cost of Equity Capital. *The Accounting Review*. 72(3), 323–349. ISSN 00014826.
- BRÜGGEMANN, U., HITZ, J.-M. a SELLHORN, T., 2013. Intended and Unintended Consequences of Mandatory IFRS Adoption: A Review of Extant Evidence and Suggestions for Future Research. *European Accounting Review*. 22(1), 1–37. ISSN 09638180.
- BURGSTALLER, D. C., HAIL, L. a LEUZ, Ch., 2006. The Importance of Reporting Incentives: Earnings Management in European Private and Public Firms. *The Accounting Review*. 81(5), 983–1016. ISSN 00014826.
- COVRIG, V. M., DEFOND, M. L. a HUNG, M., 2007. Home Bias, Foreign Mutual Fund Holdings, and the Voluntary Adoption of International Accounting Standards. *Journal of Accounting Research*. 45(1), 41–70. ISSN 00218456.
- DASKE, H., HAIL, L., LEUZ, Ch. a VERDI, R., 2008. Mandatory IFRS Reporting around the World: Early Evidence on the Economic Consequences. *Journal of Accounting Research*. 46(5), 1085–1142. ISSN 00218456.
- DASKE, H., HAIL, L., LEUZ, Ch. a VERDI, R., 2013. Adopting a Label: Heterogeneity in the Economic Consequences around IAS/IFRS Adoptions. *Journal of Accounting Research*. 51(3), 495–547. ISSN 00218456.
- DUMONTIER, P. a RAFFOURNIER, B., 1998. Why Firms Comply Voluntarily with IAS: an Empirical Analysis with Swiss Data. *Journal of International Financial Management and Accounting*. 9(3), 216–245. ISSN 09541314.
- FRANCIS, J. R., KHURANA, I. K., MARTIN, X. a PEREIRA, R., 2008. The Role of Firm-Specific Incentives and Country Factors in Explaining Voluntary IAS Adoptions: Evidence from Private Firms. *European Accounting Review*. 17(2), 331–360. ISSN 09638180.

- CHRISTENSEN, H. B., 2012. Why Do Firms Rarely Adopt IFRS Voluntarily? Academics Find Significant Benefits and the Costs Appear to Be Low. *Review of Accounting Studies*. 17(3), 518–525. ISSN 13806653.
- CHRISTENSEN, H. B., LEE, E. a WALKER, M., 2007. Cross-sectional Variation in the Economic Consequences of International Accounting Harmonization: The Case of Mandatory IFRS Adoption in the UK. *The International Journal of Accounting*. 42(4), 341–379. ISSN 00207063.
- ICAEW, 2007. *EU Implementation of IFRS and the Fair Value Directive: A Report for the European Commission*. London: The Institute of Chartered Accountants in England and Wales. ISBN 9781841525204.
- JERMAKOWICZ, E. K. a GORNIK-TOMASZEWSKI, S., 2006. Implementing IFRS from the Perspective of EU Publicly Traded Companies. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*. 15(2), 170–196. ISSN 10619518.
- LI, S., 2010. Does Mandatory Adoption of International Financial Reporting Standards in the European Union Reduce the Cost of Equity Capital? *The Accounting Review*. 85(2), 607–636. ISSN 00014826.
- MATONTI, G. a IULIANO, G., 2012. Voluntary Adoption of IFRS by Italian Private Firms: A Study of the Determinants. *Eurasian Business Review*. 2(2), 43–70. ISSN 13094297.
- MEJZLÍK, L., 2006. Možnosti a rizika technologického řešení převodu českých účetních závěrek do IFRS. *Český finanční a účetní časopis*. 1(1), 84–98. ISSN 18022200.
- MOLÍN, J. a JIRÁSKOVÁ, S., 2014. Legal Consequences of the Determination of Corporate Income Tax Base Referring to IFRS. *European Financial and Accounting Journal*. 9(4), 25–44. ISSN 18022197.
- MORRIS, R. D., GRAY, S. J., PICKERING, J. a AISBITT, S., 2014. Preparers' Perceptions of the Costs and Benefits of IFRS: Evidence from Australia's Implementation Experience. *Accounting Horizons*. 28(1), 143–173. ISSN 08887993.
- NOBES, Ch., 2010. On Researching into the Use of IFRS by Private Entities in Europe. *Accounting in Europe*. 7(2), 213–226. ISSN 17449480.
- PROCHÁZKA, D., 2011. *Konverze české účetní závěrky na účetní závěrku dle Mezinárodních standardů účetního výkaznictví*. Praha: Oeconomica. ISBN 9788024518343.
- PROCHÁZKA, D. a PELÁK, J., 2015. The Development of Capital Markets of New EU Countries in the IFRS Era [16th Annual Conference on Finance and Accounting, ACFA Prague 2015, 29th May 2015]. *Procedia Economics and Finance*. 25, 116–126. ISSN 22125671.
- PWC, 2013. *Kapesní průvodce IFRS a rozdíly proti českému účetnictví 2012* [online]. [cit. 1. 12. 2014]. Praha: PricewaterhouseCoopers Audit. Dostupné z: <http://www.pwc.com/cz/cs/ucetnictvi/ifrs-publikace/ifrs-pocket-guide-cz-gaap-rozdily-2013.pdf>
- RAMANNA, K. a SLETTEN, E., 2009. Why Do Countries Adopt International Financial Reporting Standards? [Working Papers No. 09–102, online]. [cit. 1. 12. 2014]. Harvard Business School. Dostupné z: <http://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/09-102.pdf>
- SKINNER, D. J., 1994. Why Firms Voluntarily Disclose Bad News. *Journal of Accounting Research*. 32(1), 38–60. ISSN 00218456.
- YANG, D., 2014. Exploring the Determinants of Voluntary Adoption of IFRS by Unlisted Firms: A Comparative Study between the UK and Germany. *China Journal of Accounting Studies*. 2(2), 118–136. ISSN 21697213.